

University of Groningen

recensie Hans Werdmölder, Den Hollander – Dwars boegbeeld van de Nederlandse sociologie

Renders, Hans

Published in:
Het Parool

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2021

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Renders, H. (2021). recensie Hans Werdmölder, Den Hollander – Dwars boegbeeld van de Nederlandse sociologie. *Het Parool*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Biografie Studentenoproer jaren zestig

Vermalen socioloog van de oude stempel

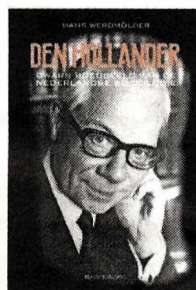
Ooit was A.N.J. den Hollander (1906-1976) een internationaal vermaard socioloog en amerikanist, een steile man die desondanks al in de jaren dertig experimenteerde met hallucinerende middelen en boeken vertaalde van Ernest Hemingway. Aan zijn imposante wetenschappelijke carrière kwam vroegtijdig een einde toen hij hier, in Amsterdam, door de tijdgeest werd vermalen.

Het begon allemaal achter een gordijn in de Oudemanhuispoort. Den Hollander gaf daar elke vrijdagochtend om negen uur college. Wee degenen die het waagden te laat te komen. Die konden rekenen op een publieke schoffering, in de trant van: "Mijnheer, de volgende keer als u te laat komt, dient u niet te flaneren maar te sluipen." In een kleine ruimte, als een anti-chambre met een trijpen gordijn afgescheiden van de collegezaal, begonnen mopperende studenten zich tegen Den Hollander te organiseren. Het was krap voor de Maagdenhuisbezetting, een paar maanden later.

Ontevreden studenten

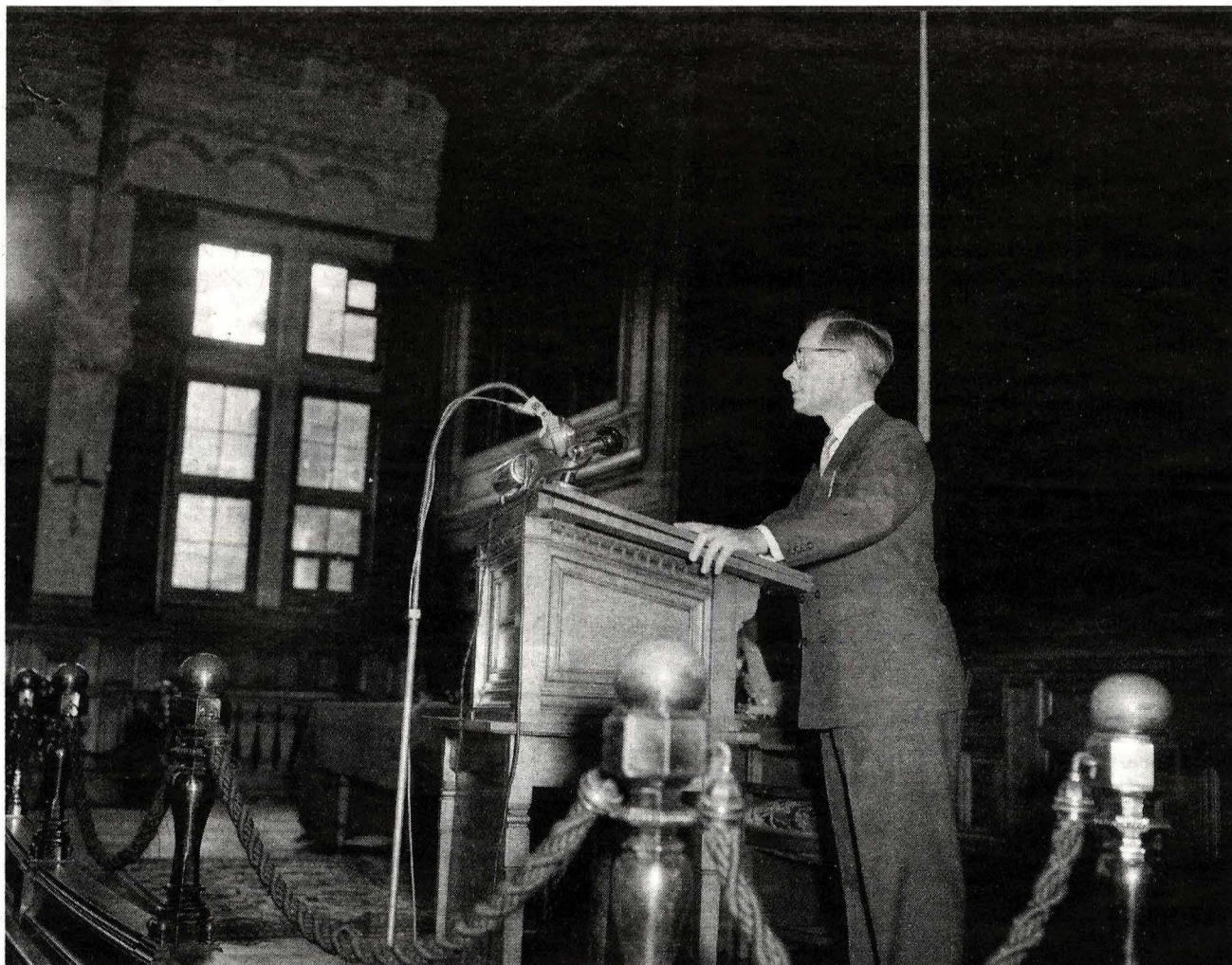
Op 9 februari 1969 liet Den Hollander de deur van de collegezaal sluiten, zodat de laatkomers niets meer konden horen. Het liep uit de hand. Ze bonsden op de deur en scandeerden: "Hop, hop, hop, hang Den Hollander op!" Den Hollander wist als socioloog heel goed de thermometer in de samenleving te steken. Hoe de zwarte Amerikaan in grote Amerikaanse steden zich voelde, wat de sfeer was in een Hongaars dorpje – maar voor wat in Amsterdam gebeurde, had hij geen oog.

Ontevreden studenten begonnen inspraak te eisen en haddensowiesoegen zin meer om

NON-FICTIE
HANS
WERDMÖLDER
DEN HOLLANDER
– DWARS
BOEGBEELD
VANDE
NEDERLANDSE
SOCIOLOGIE

Blauwburgwal,
€39,95
436 blz.

→ **A.N.J. Den Hollander in 1956.** FOTO NATIONAAL ARCHIEF

naar een autoritaire hoogleraar te luisteren. Collega-hoogleraren als Hans Daudt steunden de opstandige studenten openlijk. Zelfs burgemeester Ivo Samkalden, tevens voorzitter van het curatorium van de universiteit, vond dat Den Hollander ontslag moest nemen. Uiteindelijk waren het de stafleden die hem dwongen af te treden. Den Hollander vergeleek de affaire later met een gemeenschappelijke wandeling met vrienden in de bergen, die je daar alleen achterlaten.

Biograaf en antropoloog Hans Wermölder heeft Den Hollander nooit ontmoet. Hij hoorde zijn naam voor het eerst van een ouderejaars. Wermölder was zo geïntrigeerd door die verhalen dat hij nu, een halve eeuw later, deze biografie publiceert.

Er is van alles op het boek aan te merken, veel te lange citaten en oubollig taalgebruik ('We laten Köbben weer aan het woord'), maar toch lees je het met plezier. Het geeft een beeld van de actiebereidheid onder studenten en van de overgang van de universiteit waar een kleine elite op de maatschappij werd voorbereid, tot een bureaucratische onderwijsinstelling die in de jaren zestig uit haar voegen groeide door de enorme toename van het aantal studenten. Juist en vooral aan de in Amsterdam opgerichte 'zevende faculteit', waar sociale wetenschappen werden gedoceed – volgens cynici dus de 'zwevende faculteit'.

'Demokratisering'

Den Hollander paste niet in de nieuwe tijd. Hij werd moe van de eeuwigdurende vergaderingen over 'zelfbeoordeling' van studentenpapers en de eis dat de helft van de opgegeven literatuur marxistisch moest zijn. Zijn collega Joop Goudsblom zou 'demokratisering van het

onderwijs' definiëren als: 'institutionalisering van de onwetendheid'.

Het blijft verbazingwekkend dat zo'n avontuurlijke onderzoeker zo weinig begreep van zijn studenten. Den Hollander werd niet aangevallen op zijn werk – integendeel, later werden zijn boeken *Americana* en *Het démasqué in de samenleving. De journalistiek van de anti-schijn* geprezen – maar op zijn houding ten aanzien van studenten.

Het voormalig boegbeeld van de Nederlandse sociologie zat na 'de affaire', hoewel 'weggeorganiseerd', op zijn kamer in het Sociologisch Instituut en schreef boeken en artikelen. Voor

Wee degenen die het waagden te laat te komen. Die konden rekenen op een publieke schoffering

gevorderde studenten in de amerikanistiek bleef hij colleges geven.

De latere journalist Jan Donkers, van hem is het voorwoord in de biografie, beschrijft dat er nog maar twee studenten kwamen opdagen. Den Hollander 'kwam vijf over negen de zaal binnen, zei tegen ons: 'Goede morgen, dames en heren'. Er was geen dame te bekennen.'

Aan het einde van het boek onthult Wermölder dat hij samen met Herman Nijenhuis aan zijn onderzoek was begonnen. Er ontstond een controverse tussen de twee, omdat Nijenhuis meer aandacht voor het persoonlijke leven van Den Hollander in deze biografie wilde. De lezer heeft zich tot dan toe al vierhonderd bladzijden lang afgevraagd waarom enkele zeer voor de hand liggende vragen niet zijn beantwoord. Zo wordt vermeld dat Den Hollander drie jaar getrouwd is geweest met de Amerikaanse Ida High. Zij werkte bij de Avro. 'De inhoud van haar columns,' schrijft Wermölder, 'heb ik helaas niet kunnen achterhalen'.

Dames van lichte zeden

Ook het verhaal dat Den Hollander tijdens een lang verblijf in het buitenland zijn woning in de Watteaustraat verhuurde aan 'luxe dames van lichte zeden' wordt uit een interview geplukt, maar niet uitgezocht. En dat een oud-collega de biograaf vertelde dat het 'niet onwaarschijnlijk' is dat Den Hollander een romantische relatie had met zijn vier jaar jongere onderzoeksassistente, bleek geen reden om dit verder uit te zoeken. In het nawoord komt Wermölder met een drogreden als verklaring voor zijn beperkte speurzijn: 'Het zou naar mijn inzicht leiden tot onverantwoorde speculaties.'

Het maakt dat we Den Hollander door dit boek niet beter begrijpen. Wel heeft Wermölder een interessant boek geschreven over hoe A.N.J. den Hollander, een socioloog van de oude stempel, in de jaren zestig tijdens het studentenoproer vermalen werd door 'kritische' studenten en hun meelopers. Die invalshoek redt dit boek, maar een biografie is het niet geworden.

Hans Renders